
RKTL:n työraportteja 24/2013

Hylkeiden ammattikalastukselle aiheuttamat saalisvahingot vuonna 2012

Tekijät: Pirkko Söderkultalahti ja Anssi Ahvonen

Julkaisija:
Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Helsinki 2013

ISBN 978-952-303-051-0 (Verkkójulkaisu)

ISSN 1799-4756 (Verkkójulkaisu)

RKTL 2013

Kuvailulehti

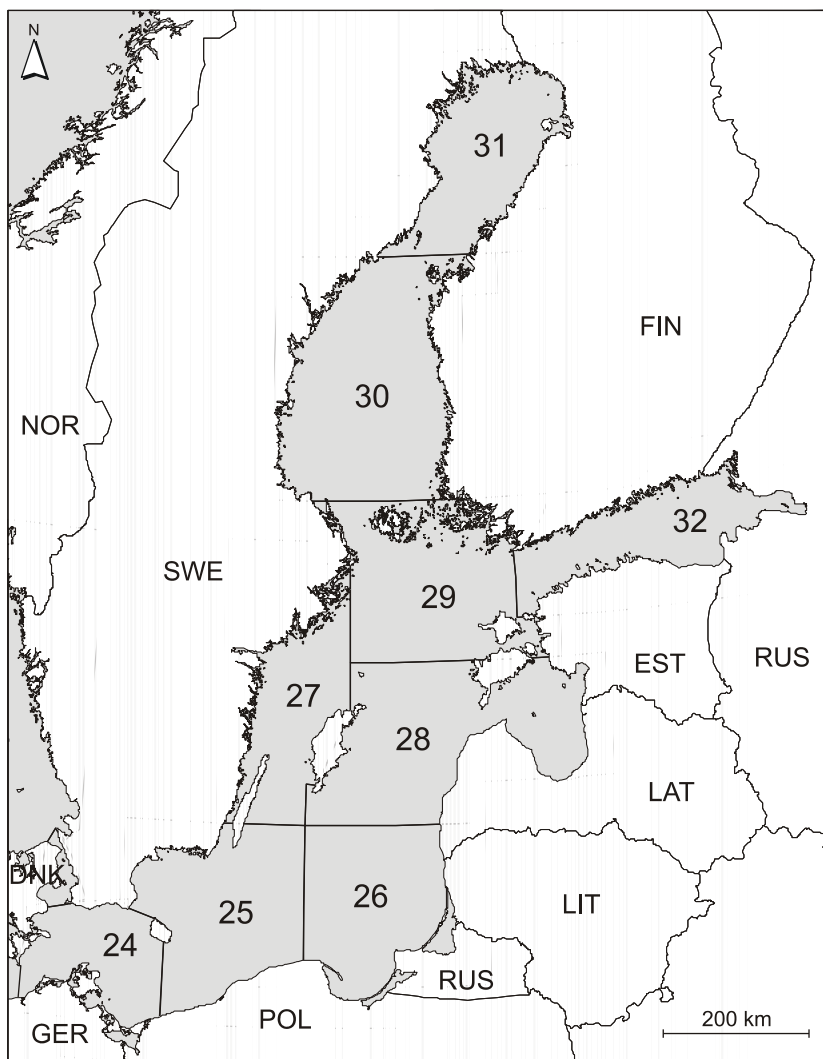
Tekijät Pirkko Söderkultalahti ja Anssi Ahvonen			
Nimeke Hylkeiden ammattikalastukselle aiheuttamat saalisvahingot vuonna 2012			
Vuosi 2013	Sivumäärä 11	ISBN 978-952-303-051-0	ISSN ISSN 1799-4756 (PDF)
Yksikkö/tutkimusohjelma Tutkimuspalvelut			
Hyväksynyt Riitta Rahkonen			
Tiivistelmä Suomalaiset ammattikalastajat kalastivat merialueelta 133 miljoonaa kiloa kalaa vuonna 2012. Saaliin tuottaja-arvo oli 36 miljoonaa euroa. Merialueella ammattimaisesti kalastaneista 1560 kalastusyksiköstä kolmannes ilmoitti kärsineensä hylkeiden aiheuttamista saalismenetyksistä, mutta läheskään kaikki eivät pystyneet arvioimaan vahinkojen määrää. Näin ollen esitetyt tulokset vahinkojen määrästä ja arvosta ovat lähinnä minimiarvio todellisista vahingoista. Hylkeiden vahingoittaman kalan määräksi arvioitiin 112 tonnia. Siitä oli siikaa 29 tonnia, lohta 21 tonnia, kuhaa 15 tonnia, lahnaa 13 tonnia, silakkaa 13 tonnia., ahventa 10 tonnia, taimenta 4 tonnia, haukea 2 tonnia sekä kilohailia, muikkua, särkeä ja madetta kutakin yksi tonni. Arvio hylkeiden vahingoittaman kalan määrästä oli 30 tonnia suurempi kuin edellisenä vuonna.			
Asiasanat Ammattikalastus, saalis, hylje, vahingot			
Julkaisun verkko-osoite http://www.rktl.fi/www/uploads/pdf/uudet%20julkaisut/tyoraportit/hylkeiden_aiheuttamat_saalisvahingot_2012.pdf			
Yhteydenotot Pirkko Söderkultalahti, pirkko.soderkultalahti@rktl.fi p. 0400 143043 Anssi Ahvonen, anssi.ahvonen@rktl.fi , p. 040 522 2219			
Muita tietoja			

Sisällys

1.	Johdanto	5
2.	Ammattikalastus merellä 2012	5
3.	Hylkeiden aiheuttamat saalisvahingot	6
4.	Aineisto ja menetelmät	9
4.1.	Tulosten luotettavuus	10
4.2.	Tietojen saatavuus	11

1. Johdanto

Hylkeiden ammattikalastukselle aiheuttamat saalisvahingot vuonna 2012 raportissa esitetään hylkeiden aiheuttamien saalisvahinkojen määrä ja arvo kalalajeittain ja kalastusalueittain. Tulokset perustuvat kalastajien määräaikoina tekemiin saalisilmoituksiin, joissa on mahdollista ilmoittaa hylkeiden vahingoittaman kalan määrä.

Kuva 1. Merialueen ammattikalastuksen tilastoinnissa käytetty aluejako.

2. Ammattikalastus merellä 2012

Suomeen rekisteröityjen kalastusalusten kalansaalis Itämereltä vuonna 2012 oli 133 miljoonaa kiloa. Suurin osa saaliista oli silakkaa, jota saatiin 117 miljoonaa kiloa. Toiseksi eniten kalastettiin kilohailia, yhdeksän miljoonaa kiloa. Seuraavaksi suurimmat saaliit saatiin turskasta (1,7 milj. kg), ahvenesta (1,0 milj. kg), lahnasta (0,8 milj. kg) ja siasta (0,7 milj. kg). Saaliin tuottaja-arvo oli 36 miljoonaa euroa.

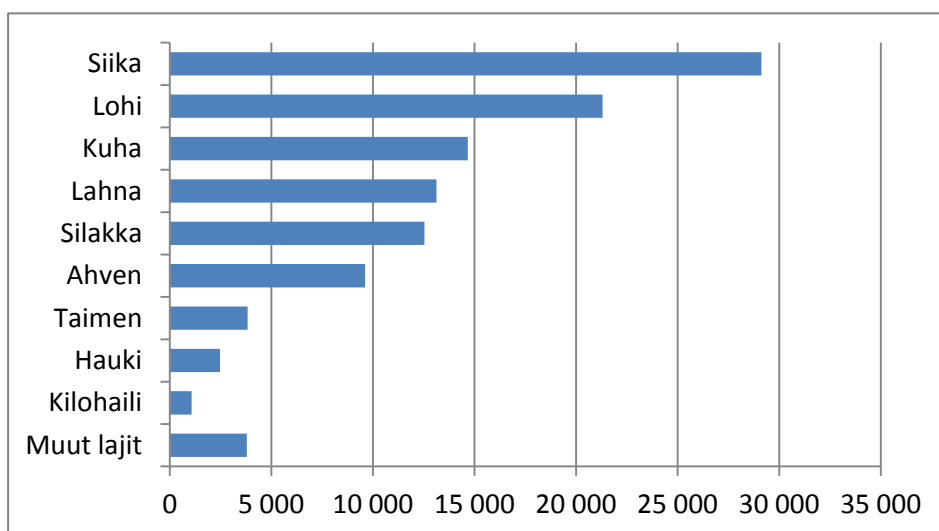
3. Hylkeiden aiheuttamat saalisvahingot

Merialueella ammattimaisesti kalastaneista 1560 kalastusyksiköstä (=kalastaja, kalastajaruokakunta tai kalastusalue) runsas kolmannes (590) ilmoitti kärsineensä hylkeiden aiheuttamista saalimenetyksistä (taulukko 1). Vahinkoja kärsineistä 70 % ilmoitti vahingot lajeittain ja kilomäärittäin. Muut ilmoittivat vahingoista sanallisesti (kuten ”hylkeet veivät kaiken”). Sanallisista ilmoituksista vain osa pystyttiin muuttamaan numeerisiksi arvoiksi. Näin ollen esitetyt tulokset vahinkojen määrästä ja arvosta ovat lähinnä minimiarvio todellisista vahingoista.

Taulukko 1. Hylkeiden saaliille aiheuttamia vahinkoja raportoineet kalastusyksiköt (=kalastaja, kalastusalue, kalastajaruokakunta) ices-osa-alueittain vuosina 2000-2012.

	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
Eteläinen Itämeri	9	8	6	6	4	6	2	1
Lounaiset merialueet	30	65	65	115	107	91	97	101
Selkämeri	50	125	115	190	253	204	183	204
Perämeri	80	130	95	140	194	171	194	211
Suomenlahti	65	80	65	85	99	83	77	73
Koko merialue	220	395	340	530	640	550	550	590
Kalastusyksiköitä yhteensä	2140	1860	1790	1580	1545	1610	1645	1560
Saalisvahinkoja kärsineitä %	10	21	19	34	41	34	33	38

Hylkeiden vaurioittaman kalan määräksi arvioitiin 112 tonnia. Siitä oli siikaa 29 tonnia, lohta 21 tonnia, kuhaa 15 tonnia, lahnaa 13 tonnia, silakkaa 13 tonnia, ahventa 10 tonnia, taimenta 4 tonnia, haukea 2 tonnia sekä kilohailia, muikkua, särkeä ja madetta kutakin tonni (kuva 2). Arvio hylkeiden vahingoittaman kalan määrästä oli 30 tonnia suurempi kuin edellisenä vuonna. Suhteellisesti eniten kasvoi Pohjanlahdella vaurioituneen lohen määrä (taulukot 2 ja 3).

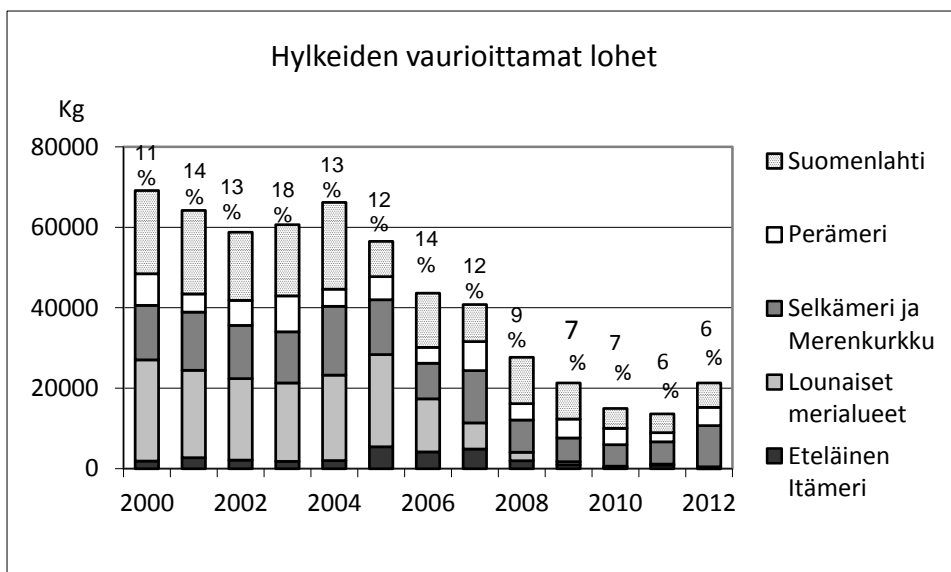
Kuva 2. Hylkeiden vahingoittamaksi raportoidun kalan määrä lajeittain vuonna 2012, kg.

Hylkeiden aiheuttamien saalismenetysten arvo oli ammattikalastajille maksettujen keskihintojen perusteella laskettuna 298 000 euroa. Arvoltaan suurimmat vahingot aiheutuivat siian-, kuhan- ja lohenkalastukselle. Vahingoitetun siikasaaliin arvo olisi markkinoille päästessään ollut 101 000 euroa ja menetetyn kuhasaaliin arvo 74 000 euroa. Lohisaaliille aiheutui vahinkoja 68 000 euron arvosta (kuvat 3 ja 4).

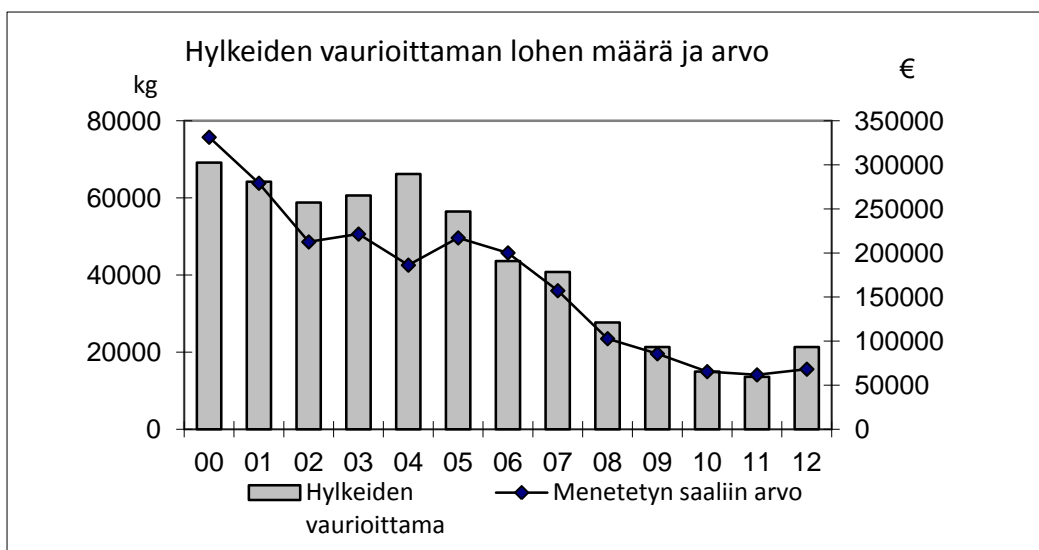
Taulukko 2. Hylkeiden vahingoittamaksi raportoitu kalan määrä ices-osa-alueittain vuosina 2000-2012.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Eteläinen													
Itämeri	2	3	2	2	2	5	4	6	4	1	0	1	0
Lounaiset													
merialueet	25	40	34	29	30	48	45	46	41	57	45	22	30
Selkämeri ja													
Merenkurkku	26	63	41	98	66	53	53	105	105	60	43	28	39
Perämeri	10	13	16	24	17	19	13	29	23	27	13	17	18
Suomenlahti	21	25	22	26	30	22	76	28	26	23	16	14	25
Koko													
merialue	84	143	115	179	145	147	192	213	199	168	117	82	112

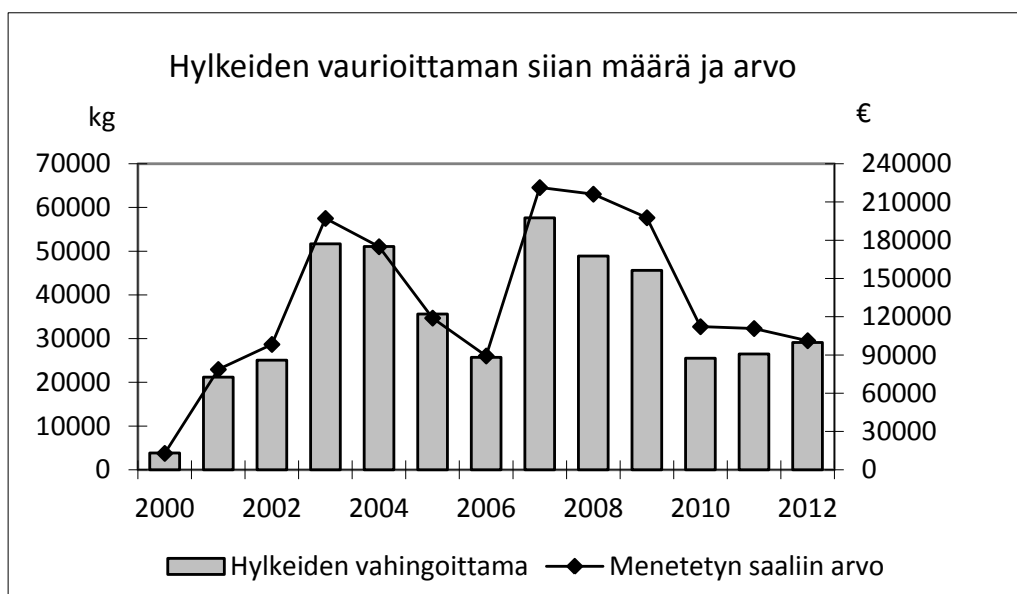
Markkinoille päätyneeseen saalismäärään verrattuna suhteellisesti suurimmat menetykset kohdistuivat edellisen vuoden tapaan loheen ja taimeneen. Vaurioituneen lohen määrä oli 21300 kiloa, mikä oli 6,4 % lohisaaliiseen verrattuna. Taimenta vaurioitui 3800 kiloa, 6,2 % suhteessa saalismäärään. Alueellisesti suurimmat vahingot koettiin Vaasan edustalla sijaitsevalla tilastoruudulla 23, jossa hylkeet turmelivat 8500 kg lohta ja 6500 kg siikaa. Kuhaa vahingoitui eniten (4400 kg) Helsinkiin rajoitettavalla tilastoruudulla 54 ja ahventa (4500 kg) Ahvenanmaan länsipuolella sijaitsevalla tilastoruudulla 49.

Kuva 3. Hylkeiden vahingoittaman lohien määrä ja sen osuus markkinoille päätyneestä lohisaaliista vuosina 2000-2012.

Kuva 4. Hylkeiden vahingoittaman lohien määrä ja reaaliarvo ammattikalastajille maksettujen keskihintojen mukaan arvioituna vuosina 2000-2012.

Kuva 5. Hylkeiden vahingoittaman siian määrä ja reaaliarvo ammattikalastajille maksettujen keskihintojen mukaan arvioituna vuosina 2000-2012.

Taulukko 3. Hylkeiden vahingoittamaksi raportoitu lohien määrä ices-osa-alueittain vuosina 2000-2012.

	Eteläinen Itämeri	Lounaiset merialueet	Selkämeri ja Merenkurkku			Suomenlahti	Yhteensä
2000	1885	25172	13536	7866	20676	69135	
2001	2704	21754	14440	4517	20794	64210	
2002	2108	20283	13210	6235	16954	58790	
2003	1804	19503	12705	8933	17703	60648	
2004	2020	21230	17114	4240	21598	66202	
2005	5413	22957	13620	5737	8754	56482	
2006	4143	13220	8855	3925	13462	43605	
2007	4891	6489	12990	7208	9209	40787	
2008	1981	2095	8011	4059	11542	27688	
2009	967	768	5900	4710	8970	21315	
2010	393	224	5321	4088	4946	14972	
2011	872	259	5521	2282	4657	13591	
2012	17	446	10248	4540	6056	21307	

4. Aineisto ja menetelmät

Hylkeiden ammattikalastukselle aiheuttamat saalisvahingot –julkaisu esittelee hylkeiden merialueen ammattikalastukselle aiheuttamien saalisvahinkojen määrää ja arvoa vuonna 2012. Tuloksia verrataan vuosien 2000-2011 tilanteeseen. Tiedot kerätään merialueen ammattikalastuksen saalistilastointiin liittyvän tiedonkeruun yhteydessä. Siihen velvoittaa mm. EU-asetus (No. 218/2009) Koillis-Atlantilla kalastavien jäsenvaltioiden saaliiden määriä koskevien tilastojen toimittamisesta sekä kalatalouden EU-tiedonkeruuhjelma (EY 199/2008).

Merialueen ammattikalastustilastot perustuvat kalastajien määräaikoina tekemiin saalisilmoituksiin. Maa- ja metsätalousministeriön päätökset (798/1997 ja 259/1998) Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain (1139/94) soveltamisesta velvoittavat kaikki ammattikalastajat saalisilmoitusten antamiseen. Tilasto on siten periaatteessa kokonaistutkimus. Puuttuvien tietojen vaikutus eli vastauskato korjataan jälkiosittamalla aineisto ja laskemalla ositekohtaiset painokertoimet.

Saalisilmoituslomakkeiden jakelun, vastaanottamisen ja tietojen tallentamisen suorittavat Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Kaakkois-Suomen, Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset ja Ahvenanmaan maakuntahallitus. Saalisaineistot saadaan RKTL:n käyttöön tilastointia varten. Saalisilmoituslomakkeita on käytössä kolmenlaisia:

1. Vähintään 10 metriä pitkien alusten kalastustiedot ilmoitetaan pyyntikertakohtaisesti *EU-kalastuspäiväkirjalla*.
2. Alle 10 metriä pitkien alusten kalastus lohisaalista lukuun ottamatta ilmoitetaan kuukausikohtaisella *rannikkokalastuslomakkeella* ja
3. alle 10 metriä pitkien alusten lohenkalastus pyyntikertakohtaisella *rannikkokalastajan lohenkalastusilmoituksella*.

Lomakkeissa on vuodesta 1999 alkaen tiedusteltu poisheitetyn, esimerkiksi hylkeen syömän kalan määrää. Poisheitetyksi ilmoitetusta saaliista kertyy siten samat taustatiedot kuin varsinaisesta kaupallisesta saaliista.

Monet kalastajat kokevat hylkeiden aiheuttamien vahinkojen määrän arvioinnin hankalana. Täsmällisten lukujen sijaan vahinkoja arvioidaan suhteellisin osuuksin esim. 10 % saaliista tai sanallisesti esim. ”useita”. Sanalliset arviot muutetaan mahdollisuuksien mukaan määrällisiksi. Tämän vuoksi kaikki saalisilmoituslomakkeet käydään tutkimuslaitoksessa läpi ja tarvittaessa ely-keskuksissa tallennettuja tietoja täydennetään.

Vuonna 2012 kalastustiedot saatiin kaikilta vähintään 10 metriä pitkiltä aluksilta. Niitä oli tiedustelun piirissä 274 kappaletta. Rannikkokalastuslomakkeita lähetettiin 1852 kappaletta ja kalastustiedot saatiin 1554 (84 %) kalastajalta/kalastajaruokakunnalta. Vastauskato korjattiin käyttämällä jälkiositusta. Ositusperusteina käytettiin kalastajan asuinuuetta ja tuloluokitusta (RKTL 2013).

4.1. Tulosten luotettavuus

Hylkeen vahingoittaman lohen määrästä on tehty arvio vuodesta 1999 alkaen ja kaikista kalalajeista vuodesta 2000 alkaen. Ongelmana on ollut saalisenmenetysten arvioiminen luotettavalla tavalla. Kalastajien ilmoittamat numeeriset saalisvahinkoarviot perustuvat periaatteessa vahingoitettujen kalojen jäännöksiin. Vahingoitetusta kalasta ei kuitenkaan aina jää pyydykseen selvästi havaittavia ja yksilöitäviä jäännöksiä. Hylje voi syödä saaliskalan kokonaan tai muualla ja se voi karkottaa kaloja pyydyksistä pelkällä läsnäolollaan. Kalat voivat myös paeta pyydyksistä hylkeiden tekemien reikien kautta. Tämän vuoksi ammattikalastajat kuvaavat saalisenmenetyksiä usein sanallisesti kuten ”hylkeet veivät kaiken”. Lomakkeissa on myös mainintoja, joissa kerrotaan pyydysten nostamisesta pois ja kalastuksen lopettamisesta kesken kauden hylkeiden aiheuttamien vahinkojen vuoksi: ”kalastus mahdotonta lukuisten hylkeiden takia”, ”hylkeet lopettivat kalastuksen”. Mainittujen tekijöiden vaikutusta ei ole voitu ottaa huomioon tulosten laskennassa.

4.2. Tietojen saatavuus

Tiedot julkaistaan nyt toista kertaa omana raporttina. Arvio sitä aikaisemmista vahinkomääristä on julkaistu tilastossa Merialueen ammattikalastus, jossa on esitetty tiedot poisheitetyksi ilmoitetusta saaliista osa-alueittain ja hylkeen syömän saaliin osuus siitä (www.rktl.fi/julkaisut).